

Baština Dusty Covers

A Little Reader for Beginners from 1850

Jelena Vignjević

Mala čitanka za početnike [A Little Reader for Beginners] by the Croatian linguist and scholar Bogoslav Šulek (1816–1895) was published in Zagreb in 1850. Šulek was born in Slovakia and moved to Croatia in his thirties, where he soon joined Croatian linguists who were working on the standardisation of the Croatian language. He is best remembered as the “father of Croatian terminology” because he published *Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenoga nazivlja* [Croatian-German-Italian Dictionary of Scientific Terms] (1874/1875) comprising about 70,000 entries, often additionally explained by equivalents in French, English, Latin, and Greek. His dictionary includes many new Croatian expressions for scientific concepts, some still in use today, such as words for: volume, radiation, atmosphere, metal, thermometer, barometer, oxygen, hydrogen, etc. He also published textbooks for primary and secondary schools, including the reader we present here.

A Little Reader for Beginners is intended for pupils who are learning to read in Croatian. Šulek demonstrates certain didactic principles in the book, such as teaching by showing, teaching from the easier towards the more difficult, and teaching from the familiar to the unfamiliar. He also introduces a new method of teaching basic literacy, the Lautir-Methode (German), that is, the lautir or phonic method, which he explains in detail in the booklet *Naputak za one, koji uče čitati* [Instructions for Those Who Are Learning to Read] (1850),¹ published in parallel with the *Reader* (Fig. 1). The method that learners apply to master reading using Šulek’s *Reader* is based on understanding the differences among the sound, the shape, and the name of every letter, and learners need to master letters so that they only pronounce the sound a particular letter denotes, not its name. This is how the lautir method differs from the method that previously dominated the practice of teaching literacy, i.e. the method of spelling which consists of pronouncing the names of the letters first.

In contrast to previous reading primers that started literacy lessons by means of teaching the alphabet first and learning all the combinations of consonants with all the vowels, *A Little Reader* gets learners acquainted with vowels first, then with consonants, not in alphabetical order, but according to the principle of similarity and according to the possibility of combining sounds (letters) into syllables and words. As soon as they are acquainted with the first consonant, children start reading words, and when they become acquainted with the second consonant, they read groups of words

¹ This booklet is the focus of the paper by Jelena Vignjević and Bernardina Petrović published in the *Papers* section of this issue of *Libri et Liberi*.

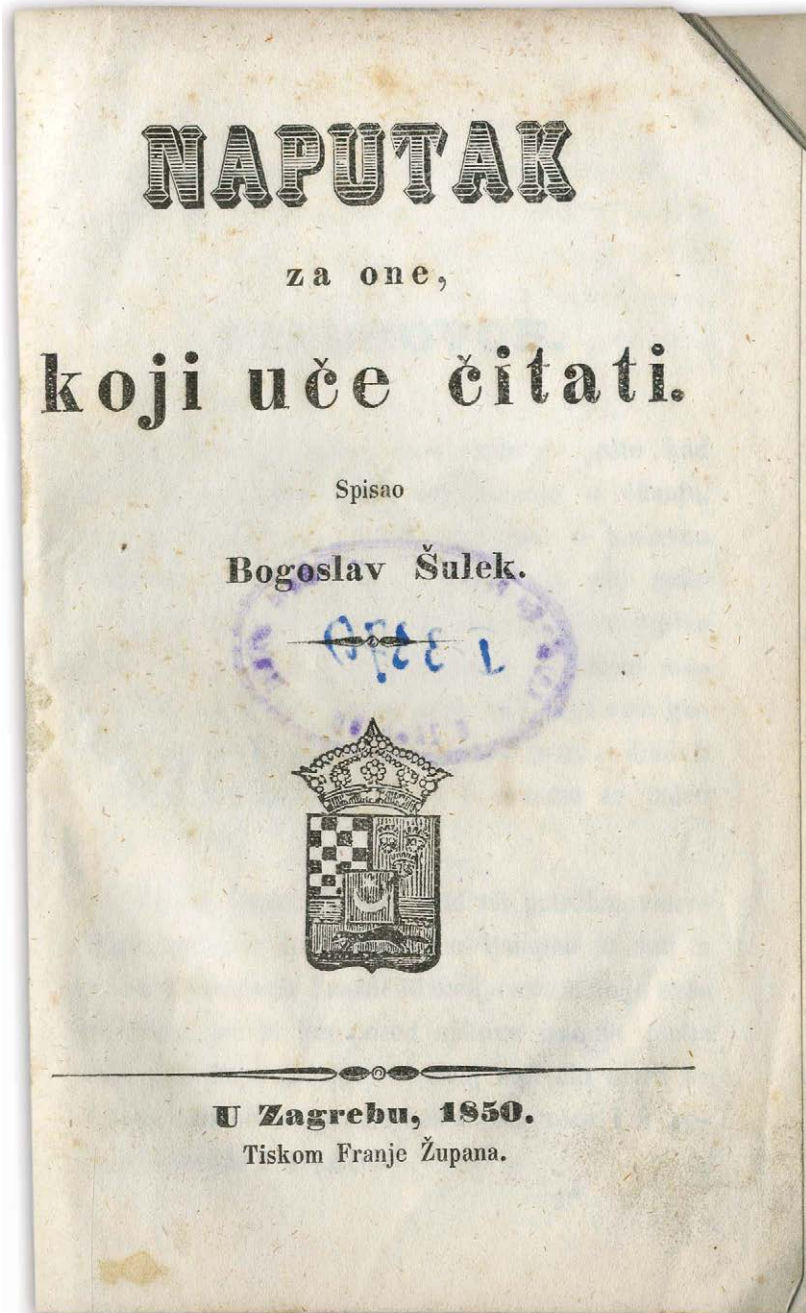

Fig. 1. The title page of Šulek's *Instructions for Those Who Are Learning to Read* (1850)

Sl. 1. Naslovnica Šulekove knjižice *Naputak za one, koji uče čitati* (1850)

and sentences. Finally, when they are familiar with all the letters, the children read a text. Besides, pupils start reading lower-case letters, and they encounter capital letters only when the primer gradually turns into a reader. The first letters they learn to read are printed in exceptionally big font, and as they improve their reading skills, the size of the printed letters becomes smaller.

The content of the *Reader* is in line with the teaching practices of the time, when teaching literacy meant mastering script in reading and writing through letters and figures, basic counting and arithmetic, telling the time and understanding the division of time from the unit of the hour to the year. The contents that children read refer to their immediate experiences and are taken from the children's world; the conveyed events happen to children and are meant to help them. The didactic intention is omnipresent, whether in terms of nurture, religion, or education. The first among the somewhat longer texts (beyond a single sentence) instructs children to love and obey their parents, and the second text they encounter opposes drinking wine and getting drunk. There is a large number of texts which encourage children to take care of their health, as well as those that caution against drinking or stealing. It is precisely through these warnings about alcohol and theft that Šulek's *Reader* differs from other primers of its time.

Below are the facsimiles of *A Little Reader for Beginners* by Bogoslav Šulek (1850), including fold-out pages with alphabetically ordered letters from two different copies of the book.

Acknowledgments

The book from which the following facsimiles have been reprinted is in the public domain. Its three copies used for this *Dusty Covers* section belong to the Croatian School Museum in Zagreb, where the facsimiles were made. We are grateful to the Croatian School Museum and its employees for their kind assistance.

Mala čitanka za početnike iz 1850.

Jelena Vignjević

Mala čitanka za početnike djelo je hrvatskoga jezikoslovca i znanstvenika Bogoslava Šuleka (1816. – 1895.) objavljeno 1850. u Zagrebu. Šulek je rođen u Slovačkoj, a u svojim tridesetim godinama došao je u Hrvatsku, u kojoj je trajno ostao. Najpoznatiji je kao „otac hrvatskoga nazivlja“ zbog njegova *Hrvatsko-njemačko-talijanskoga rječnika znanstvenoga nazivlja* (1874./1875.), s oko 70 000 natuknica koje se često dopunjuju odgovarajućim nazivljem na francuskom, engleskom, latinskom i grčkom. Šulek je uveo mnoge nove hrvatske riječi za znanstvene pojmove od kojih su se neke trajno zadržale. Također je objavljivao i školske knjige, uključujući i *Čitanku* koju ovdje predstavljamo.

Ta je knjiga namijenjena učenicima kao pomoć u ovladavanju čitanjem na hrvatskom jeziku. Šulek u njoj ostvaruje didaktička načela (zorno podučavanje, podučavanje od lakšega k težemu i od poznatoga k nepoznatomu) te novu metodu podučavanja početnoga čitanja (Lautir-Methode) koje je objasnio u *Naputku za one, koji uče čitati* (1850) (Sl. 1.).² Metoda kojom učenici ovladavaju čitanjem koristeći se Šulekovom *Čitankom* počiva na razlikovanju glasa, znaka i naziva za svako slovo, a učenici čitanjem slova trebaju ovladati tako da izgovaraju samo glas slova, ne i njegov naziv. Po tom se Lautir-Methode razlikuje od dotad prisutne metode u praksi podučavanja početnoga čitanja – metode sricanja slova kojom učenici uče čitati tako da najprije izgovore naziv slova.

Za razliku od dotadašnjih početnica koje su obuku čitanja započinjale predstavljanjem abecednoga slijeda slova i svih kombinacija suglasnika sa svim samoglasnicima, *Mala čitanka za početnike* učenike upoznaje najprije sa samoglasnicima, potom sa suglasnicima, no ne abecednim slijedom, već prema načelu sličnosti i mogućnosti kombiniranja u slogove i riječi. Već od upoznavanja s prvim suglasnikom djeca čitaju riječi, od upoznavanja s drugim suglasnikom čitaju skupove riječi i rečenice, a po upoznavanju sa svim slovima djeca čitaju tekst. Osim toga, učenici započinju čitanje malim tiskanim slovima, a s velikima se upoznaju tek kad početnica prerasta u čitanku, prva slova koja se uče čitati izrazito su velika, a kako čitanje napreduje smanjuje se veličina slova.

Sadržaj *Čitanke* odgovara onodobnoj praksi podučavanja u kojoj je opismenjavanje značilo ovladavanje pismom u čitanju i pisanju slova i brojki, u računanju, u gledanju na sat te u razumijevanju diobe vremena od sata do godine. Sadržaji koje djeca čitaju odnose se na neposredno dječje iskustvo, iz dječjega su svijeta, događaju se djeci i služe djeci. Poučna je nakana u sadržajima prisutna, bilo da je odgojna, bogoštovna ili

² Ta je knjižica glavna tema članka Jelene Vignjević i Bernardine Petrović koji objavljujemo u rubrici *Studije* u ovom broju časopisa *Libri et Liberi*.

obrazovna. Prvi među duljim tekstovima (većima od jedne rečenice) upućuje djecu da ljube roditelje i da im budu poslušni, a drugi tekst donosi nagovor protiv pijenja vina i pijanstva. Zamjetan je velik broj tekstova koji potiču djecu na čuvanje zdravlja, kao i tekstova koji upozoravaju da se vino i rakija ne smiju piti te da se ne smije krasti. Upravo se po tim sadržajima o štetnosti pijenja vina i rakije, te o neprihvatljivosti krađe, Šulekova početnica izdvaja od ostalih onodobnih početnica.

U nastavku donosimo faksimile cijele knjižice *Mala čitanka za početnike* Bogoslava Šuleka (1850) i dvije verzije složenih stranica s abecednim prikazima slova iz dvaju dodatnih primjeraka knjige.

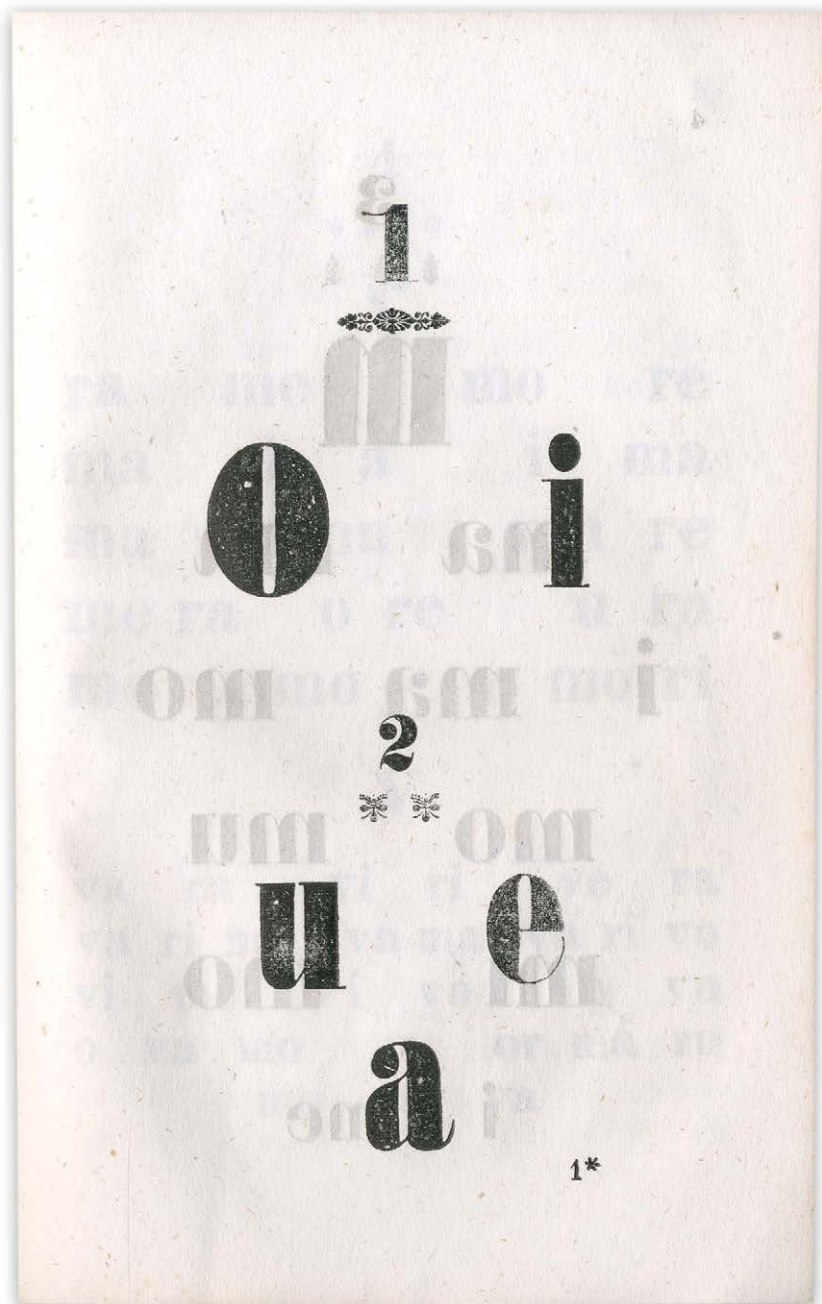
Zahvala

Knjiga iz koje ovdje objavljujemo faksimile javno je dobro. Svi se upotrijebljeni primjerci nalaze u fondu Hrvatskoga školskoga muzeja u Zagrebu, gdje su izrađeni i faksimili. Zahvaljujemo Muzeju i njegovim djelatnicima na ljubaznoj pomoći.

M a l a
Č i t a n k a
z a
početnike.

U Zagrebu, 1850.
Tiskom Franje Župana.

3

m

ma ma

i ma mo

mo mu

mi mo

i me

5

4

R

ra me mo re
ma ri a i ma
ma ra mu um re
me ra o re u ra
mo ra mo u mo ri

V

va ra vi ri ve ra
va ri mo va ma va ri vo
vi me i vo o vu
o va mo u or ma ru
mo ra va

6

5

S Š

sa va ro sa se me o sa
 re sa si mo. u me sa ra
 i ma me sa. su ra so va,
 sa re vi se. i ma si ra,
 si ro vo me so.
 še va ši ra su ša ša ra.
 mi i ma mo u šu mi
 šu ma ra. va še u ši.
 ma ma ši va. šu ru mu ru.
 sa va šu mi. i vo i ma
 si va mi ša u še ši ru.

6

C Ć

ca ri ca sa mi ca ve ve ri ca
 mu ši ce ov ce cu ra ra ca.
 ma mi ca cu ca va šu ma ri cu.
 će će o či ru či ca va ri

78

so či vo ve če ra o ra či ca.
i ma če me ra, ču va u ru, mu ca
ri če i vu če, mi se u či mo,
ma ca ču či, i vo vi če.

7

Z Ž

ze ca zo ve zi ma zo ra su za
u iz vo ru. ma ra se vo zi u
vo zu. ma ma mu ze, e vo ze ca,
o sa zu či. vu če za mo či.

ži ža že že ži ca. že ra vi ca
ža ri. u ra ži i ma ze ca. ru ža
mi ri še. zo vi mu ža. žu ri se
za ma že ve že re že. ži vi u
ži ru. i u ov ci i ma žu či.

8

j g p

ja ma je ze ro jo mu ža se ja
e vo mo je ja re. jo vo ja ši,
ja na je či, ju ži se, zi ma je.

8

go ra mo gu va ge go ru ši ca
 ve ri ge mo je ga ze ca. ma ma
 go vo ri. ja ru ga je ja ma.
 u ga ju je gu ja.

pe ro pa vi ca pu ra sa pa
 po mi je, ma ma va ri re pu,
 pe če po ga ču. ja pi ca pi je
 pi vo i pi še.

9

b h

ba ba ri ba bu ra bo ro vi ca
 je ra bi ca. ža ba je u ba ri.
 ma ri ca be re ru že, bo ji se
 ma me, bi je ma cu. ba bo bu ba.
 ri ba ši ba.

mu ha bu ha ju ha u ho ru ho
 ha ra. mo re hu če i hu ji. u
 me hu ru i ma bo ba. u šu mi
 je su pu ho vi. gu ja ga mi že,
 še va pe va, gu so si če. mi
 i ma mo o ra he, mi še vi ru pe,

9

10

ssssssssss

k f

ka ša ru ka ku ku ri ki hu ka bu ka
 vi so ka go ra, ko za me či, ja bu ke
 su u ko ša ri. ma ma ku pu je za me
 ka pu, ku ka vi ca ku ka, ko sa ko si.
 u ri be je me ka ko ža. ko va či ku ju,
 ku ma ka že, u či se i vi ca i pi ši.
 ma ri ca ku ha ka šu.

fi ge se ku pu ju. fa ra je u va ro ši.
 u fa mo se u bo ga. so fi ja je u so bi.

11

n nj

ne bo je vi so ko. na ša ma ma pe će
 ko pu na. ni ko mu se ne za me ri. no ža ri
 či ne no že. ko pi je pu no vi na on je
 pi ja ni ca. ku ma me ni no si ja bu ke.
 ko se po re že i ma ra nu. uz mi
 ku ku ru za, i no si ga pu ra nu. ne či ni
 i na će ne go ka ko ma ma ka že.
 mi i ma mo nji vu a na nji vi je
 še ni ca, ko ju ža nju i ve žu. u ko nja

10

su ja ke no ge. mo re je si nje.
mu nja se va. pa un i ma pe ro.

12

d dj

de ca ne ka ne i du u du bo ku vo du.
ja go de su u šu mi. ko i ma si na
ne ka ga vodi o va mo, da se u či.
vo da se pi je, mu he i ko ma ri bo du,
ki ša pa da, ža ba mi se ne do pa da.
ko se ra do u či ši ba ga ne mu či.
u mo ru i re ki vi di mo ri be. zi da ri
zi dju od ka me na. go ve dje me so
zo ve se go ve di na. ka da de ca na dju
pe ro a ni je nji ho vo, ne ka ga da ju
o no mu či je je. na pa pi ru se pi še.

13

l lj

o ko bo li vo la. na ša do ra pe će
ko la će. ko ma lo ra di ma lo i ma.
ju re se pe nje vi so ko. na li va di
pa su ov ce i ko nji. ja re se be či.

13

ko la i ma ju ko le sa. ze le na li pa.
 ko lu do ra di ka je se.
 u se lu su sel ja ci. lju bi ce zo vu se
 i vio lice pa le po mi ri šu. ne va lja
 de ca da pi ju ka vu. lju bi mo na šu
 do mo vi nu mi lu. ma ma ši va za me
 kô šu lju i li ru ba ču. na po lju i ma
 re pe, še ni ce, ra ži i pa su lja. u či se
 ka ko va lja.

14

t tj

te ta mi da je ja bu ke. u or ma ru
 ču va ju se ta nji ri i ča še. ta ta i ma
 mo ti ku i ko pa. i di ka mo ti ka že
 ma ma. iz to pa se pu ca. mi se u či mo
 či ta ti i pi sa ti, da ta ko do bi je mo
 pa me ti. ži to se si je a ka da do zo ri
 on da se ža nje. či ni ka ko ti ma ma
 za po ve di.

ma ri ca je na ki tje na. u fa tje na ri ba
 ku ha se. ka da te pi ta ju od go vo ri.
 pa un se še tje. ta ta na pu tju je si na
 ka ko da ži vi.

12

15

ě dž ć

lě no dě te ni ko ne lju bi. u ne dě lju
 i de mo na mi su. po da nu pě va ju
 ti ce. ko šulja je bě la. ně ko je ti ce
 pě va ju lě po. ka da tu ča po tu če
 še ni cu to je ve li ka bě da. vi no
 ni je za dě cu ne go vo da. ka ko
 mě ri te ta ko će se i va ma mě ri ti.
 po no cí va lja po či va ti a ne po
 da nu. mi i ma mo lě pu ku ću. pu že va
 ku ća ne i ma so be. si ro ma ku i ma
 se po mo cí. u pe cí pe ku se ko la či.
 ov ca je ve ća od ja nje ta. na ša je
 ko bi la ćo ra va.

ju ri ca i ma u dže pu o ra he. u
 bu dža ku i li ku tu je ba ti na. u
 dža mi ji se tu re mo li bo gu. bě la
 dži ge ri ca je za to da lju di mo gu
 di ha ti a zo ve se i na če plju ća.

16

hr va ti su ve li ki ju na ci. ko se pu no
 sr di sa ma se be gr di. ko ne i ma

13

sr ca to je ku ka vi ca. ma ca mr či
 vr či, ma lo te le tr či. zr no do zr na
 po ga ča ka men do ka me na pa la ča.
 ko br zo bě ži po sr ne pa le ži. er ni
 br ci cr ve na ka pa. a ko se na u či mo
 br zo či ta ti, ta ta će ve se lje i ma ti.
 ka da su ob la ci na ne bu, ne mo že mo
 vi dě ti mě se ca. ta ta vo zi dr va iz
 šu me, da na lo ži i li za ku ri. pi ja vi ca
 ži vi o kr vi. ve li ko br do zo ve se
 go ra.

17

ne va lja dě ci si mo ta mo po u li ci
 i li so ka ku tr ka ti i vi ka ti, do
 ko nja i li vo la ho di ti, hr va ti se
 i tu ci, u či tel ja i ro di te lje sr di ti.
 ka da se dě ca u će, ne ka ne lu pa ju
 no ga ma, ne ka ne bi ju i ne gr de
 i ne u će ni ke. dě ca i ma ju pa zi ti
 na u či tel ja ka da go vo ri, pa u či ti
 či ta ti, pi sa ti i ra ču na ti. a ko
 ne bu du ta ko či ni la, ne će do bi ti
 o bě da ni ve če re. ka da bo so no go

14

dě te tr či a nepa zi, mo že se na bi ti
 i do bi ti ra nu. ra na bo li i mo ra
 se lě či ti.

18

vo da te če. ko za me či. u ra tu če.
 o se bo du. ri ba ži vi u vo di. ka ša
 se ku ha. re pa se si je. sa la ta se
 sa di. o ra či o ru. pě na od cr ve no ga
 pi va je bě la i la ka. od bi ka va lja
 bě ža ti. je le ni ne i ma ju o na ko ve
 ro go ve ka no vo lo vi. iz za su bo te
 je ne dě lja. ka da uz i dje mo na br do
 vi di mo vi so ke go re, do li ne,
 po lja ne, po to ke, ve li ke ře ke,
 je ze ra. ze le no vo će ne va lja.
 ko la ri dě la ju ko la, u ra ri u re.
 pe ka ri pe ku pe ci vo, pi sa ri pi šu.
 re me na ri re žu re me nje. lě ka ri
 lě če. te ža ci ko pa ju. vo za ri vo ze.
 no ža ri či ne no že od če li ka i li
 na da, a vi li ce od že lje za. o so vi na
 se ma že, da se ko lo bo lje vr ti. ko

15

ide po ledu, ne ka pazi da ne pane.
ro di te lji od ga ja ju dě cu.

19

vi so ke go le i ě la ve go re zo vu
se go le ti. pi vo se va ri u pi va ri.
konji vu ku kola i ko ě je, a vo lo vi
sa mo kola. u lě tu se ze le ne ŝu me
i po lja, sě no ko ŝe ili li va de i
do li ne. ka mo se vo zi sě no? po
no ě je ti ho. ne va lja ne dja ke
mo ra ju u ě te lji ka ra ti. vi no va
lo za po vi ja se o ko dr ve ta i li
ko lja. lu be ni ce i di nje je du se.
po zi mi no se lju di ko ŝu he. dě te
ko je ne i ma ni ot ca ni ma te re
zo ve se si ro ta. konji i maju ko pi ta.
dr va ko ji ma se lo ŝi i li ku ri
zo vu se go ri vo. ko ga lju bi mo to ga
se ne bo ji mo. pa u no vo pe ro si ja. —
lě ka ri sě ku ŝi lu ěo vě ku, ko ji
bo lu je od kr vi. vo ja ci su o ru ŝa ni.

16

vo da šu mi. tu li pa ni su lě pi a li
 ne mi ri šu i ne di šu. zi ma ja či tě lo.
 ru pu na ha lji ni va lja za kr pa ti.
 ku na ho di ti ho da se ni ti ne ču je
 ka da i de. go lu bi i ma ju gu šu.
 sě no ko ša i li li va da da je na ma
 sě no i o ta vu. bo ga ti da po ma žu
 si ro ma ka. ko nji se ri ta ju, a vo lo vi
 bo du. ne va lja pi ti ra ki ju. ra ca
 ro ni u vo di. ku na i li si ca da ve
 ko ko ši i pi li će. kosa i ma dr ža lo.
 bo ga i du šu ne mo že mo vi dě ti. po
 zi mi no si mo na ru ki ru ka vi cu.
 ku ja la je i ču va ku cu od ta ta
 i lo po va. ne va lja dě ci ba ca ti se
 ka me na. ko pu no je de i pi je
 o bo li ti će.

21

mi li ca je sa mo o na ko ra di la,
 ka ko je za po vě di la ma ma: za to
 ju je ma ma lju bi la. ko se pe nje
 na dr vo ne ka pa zi da ne pa ne i

17

i da si ne po lo mi ru ke i no ge. u
 sa vu u tě ču ma nji po to ci, ka no
 or lja va, lo nja, a sa va u tě če u
 du na vo. dě ca no se ma mi dr va u
 ku hi nju. ko že li že ti mo ra si ja ti.
 ko ga bo li no ga ne mo že ho di ti.
 ka da u či te lji u če, dě ca i ma ju
 pa zi ti, i na če bi br zo za bo ra vi li.
 po me ča vi se ne će čo vě ku še ta ti.
 po to ci ne te ku uz go ru ne go do li
 do li nom. ba bo i ma bě lu ko zu.
 kada ti lju di da ju vo de za fa li se.
 ne va lja mu či ti go ve da ni tí ce.

22

ma lo dě te ne va lja ja ko zi ba ti
 i li ko le ba ti. ně mi lju di ne mo gu
 go vo ri ti. ru ka ru ku pe re da bu du
 o be bě le. od ku ge u mi ru lju di
 kao mu he. ve ri ge i ma ju ka ri ke.
 i la dje mo gu po to nu ti i po gi nu ti.
 ni ko ne ži vi do vě ka ne go u mi re.
 vo ja ci se bo re i vo ju ju u ra tu.
 zr ca lo vi si na zi du. li si ca je

(Čitanka.)

2

18

lu ka va. ku ha ri ca ku ha. ko za ci
 su ju na ci. ma ri a je ro di la i su sa
 si na bo ži je ga i za to se zo ve
 bo go ro di ca. ko ko ši lju be še ni cu.
 ve li ka ku ća zo ve se pa la ča.
 ma ga re i ma du ge u ši. ro di te lji
 mi da ju je lo i pi tje, ha lji ne i
 o bu ću, za to ću ja ta tu i ma mu
 lju bi ti, i o na ko ži vi ti, ka ko o ni
 ka žu.

23

na ši bi ci vi se ze le ne ja bu ke,
 on će ih do bi ti, ko će se bo lje
 u či ti. dě ca lo ve po ce li ni ma le
 ža bi ce. na go ri je vi so ka i ši ro ka
 li pa, a go lu bi i so ko lo vi le tju
 o ko lo nje. na ši su sě di ko si li su
 ja ko ra no sě no. je le ni i ko šu te
 bě ža hu po šu mi, dě ca su ih pi ta la,
 ka mo i de te. je le ni i ko šu te
 od go vo ri še, mi i de mo na pa šu, a
 ku da vi i de te. dě ca re ko še, mi
 i de mo o bě do va ti i li ti ru ča ti.

19

24

lě ni je djak spor ka no rak.
 po zi mi je led a po lě tu med.
 oko, čelo, nos, so va, ze ba, kos.
 u po lju je vol, u ku hi nji sol.
 lě pi ti je dan, i di mo sad van.
 ze le ni je gaj, ja bu ku mi daj.
 od ka me na i dr vah zi da se ku ča.
 konj je jak i mo že ja ko du go
 tr ča ti. u va ro ši su ve će ku će
 ne go u se lu. sun ce iz ho di u jut ro
 na ne bo, a u ve čer za ho di za
 go ru. čo věk i ma pa met a ži vi ne
 je ne i ma ju. pa me tju se čo věk
 raz li ku je od ži vi ne. je si li ve č
 vi dě la de vu, de va je ve ča ne go
 konj i i ma na hrb tu je dan i li vi še
 gr bo vah. de va mo re vi še da nah
 bez vo de bi ti.

25

ko ga i ma ju dě ca lju bi ti. mi dě ca
 i ma mo lju bi ti ta tu i ma mu, o ni
 nam da ju jě sti i pi ti, ha lji ne i
 *2

20

o bu ću. o ni nas ši lja ju si mo da se
na u či mo či ta ti, pi sa ti, ra ču na ti,
i ta ko da bu de mo pa met ni lju di
ka da od ra ste mo. za to nam va lja
lju bi ti ma mu i ta tu, a li i u či te lja
i ma mo lju bi ti, jer nas on u či. i ne
lju de mo ra mo ta ko djer lju bi ti,
pa će on da i o ni nas lju bi ti i
a ko bu de mo ta tu i ma mu sr di li,
gr di li i ne bu de mo se po ko ri li, to će
nas o ni ši bom o ši nu ti, i lju di će
re či, to su ne va lja na dē ca.

26

oj bra te moj ni šta se ne boj.
ko sē di u ško li tog no ga ne bo li.
u bit će se dja će koje pu no ska će.
u šta li je kra va, u po lju tra va.
mu dro go vo ri, zlo ne tvo ri.
ko cu kor (še ćer) lju bi
svi će mu iz pa sti zu bi.
po mo ru i po ve li kih po to cih
plo ve bro do vi i li la dje. mo re
je ve će ne go naš po tok, mo re je

21

ve ća vo da ne go sto ti na na ših
 po to kah. kad čo vĕk do dje na mo re,
 ni šta ne vi di o sim vo de, ne vi di
 ni ku ěe, ni tor nja, ni vi so ke go re.
 u pol ju ra ste ži to, raž, je ěam, zob,
 ka da do zo ri on da ga bra tja ža nju
 i u šta galj vo ze na vo zu i li
 ko lih, pa ga on da konji vr še. ti ce
 zna ju lĕ po pĕ va ti, a li naj lĕp še
 pĕ va ju sla vu lji i li sla viĕ ki. ka da
 vi diš ěe lu, pu sti ju u mi ru, jer ěe
 te u bo sti. ka da ti ma ma i li ta ta
 ně što za po vĕ da, mo raš bit po ko ran
 i mo raš to ma hom u ěi ni ti. ne va lja
 sve mo lit i i ska ti što ti se do pa da.

27

a ko si že dan, ne pi vi na ne go
 lad nu vo du, naj bo lja je za dĕ cu
 vo da, a vi no dĕ ci ško di, dĕ te
 pi ju ěe vi no po sta ti ěe glu po i
 be da sto, do bit ěe sva ko ja ke gr de
 bo le sti i li be te ge, bit ěe si ro maš no.
 za to mi la dĕ co ne pi te vi na ni

22

žga ni ce i li ra ki je, ne go po slu šaj te
 me ne i pi te vo du, pa će te bi ti
 pa met ni i ja ki, ne će te mo ra ti
 le ža ti u po ste lji i li kre ve tu,
 ne će te i ma ti u sta ro sti ve lik
 cr ven nos ne go lě po ru me no li ce,
 sva ki će vas čo věk po što va ti i
 lju bi ti, vi ne će te bi ti si ro maš ni
 i i mat će te sve što vam trě ba. a
 ka da po sta ne te sta ri i do bi je te
 sě du ko su i li vla si, on da će te
 ka za ti, fa la bo gu, ne po sta doh u
 mla do sti pi ja nac, za te sam sa da
 jo šte živ, a dru gi, ko ji su pi li
 vi no i ra ki ju, već su u zem lji
 za ko pa ni.

28

ma le no je zr no bi se ro vo,
 al se no si na go spod skom gr lu;
 ma le na je ti ca pre pe li ca,
 al u mo ri ko nja i ju na ka.
 vrab ci su nam po zo ba li grož dje.
 što je slad ko od to ga ne moj mno go

23

jě sti, i na če ćeš po kva ri ti že lu dac,
 pak ćeš se raz bo li ti i u po ste lji
 du go vrě me na le ža ti. o štro ga no ža
 ne u zi maj u ru ke, jer se mo žeš
 po re za ti, a to ja ko bo li. ka da
 dě te što god zla u či ni, on da je u
 ve li ku stra hu, jer se bo ji, da će ga
 o tac i li ma ti stro go i o štro kaz ni ti
 to jest ka šti go va ti. za to ne moj
 ni šta zla ra di ti, pak ti se ne trě ba
 pla ši ti. ka da vi diš vo la na pu tu
 i li ce sti, bě ži iz pred nje ga, da
 te ne u bo de.

29

mli nar me lje še ni cu i ta ko či ni
 od nje me lju i li braš no. vrě me
 le ti i ne vra tja se ni ka da vi še.
 ov ca i ma na se bi vu nu ko ja se
 zo ve i ru no. od la na pra vi ma ma
 plat no za ko šu lje i ga će. u
 sla vo ni ji i sr bi ji sta nu ju na ša
 bra tja. šu palj zub bo li. po zi mi pa da
 sněg a po lě tu ki ša. la dje i bro do vi

24

plo ve po vo di. ko god ra do la že
 ni ko mu ne vě ru je i ka da i sti nu
 go vo ri. ka da poč ne mo ně što ra di ti,
 tre ba da u na pred pro mi sli mo je li
 to do bro. ka kve je far be i li bo je
 ne bo. na uz krs tu ku se dě ca
 cr ve ni mi ja ji.

30

io ao eo

je si li već vi dio če li ce, ko je nam
 gra de med i vo sak. po gle daj ih
 sa mo, ka ko le ću od cvě ta do cvě ta
 i si sa ju slad ki sok i sa bi ra ju
 slad ki pra šak, pa ga on da no se u
 u li šte i li koš ni cu i pra ve od
 nje ga med i vo sak. ni je dne če li ce
 ni si o pa zio, ko ja bi dan gu bi la,
 ne go sva ka ra di i dě la ne u mor no
 od ju tra do no ěi. za to i ma ju če li ce
 po zi mi i po lě tu do sta me da.
 za to mi lo dě te, do bro si to za pam ti,

25

da i ti mo raš bi ti mar lji vo, a ko
 že liš i ma ti me da. kad bi se sva ki
 čo vĕk za če li ca mi po veo i ta ko
 mar lji vo ra dio ka no o ne, i mao bi
 do sta je sti i pi ti i ne bi mo rao
 ni ka da gla do va ti.

31

o sta vi na mi ru o no, što ni je
 tvo je, i a ko si ně što u zeo, što je
 tu dje, od mah to po vra ti, i na če bi
 te sva ki čo vĕk za krad lji va i li
 ta ta dr žao. kad bi se i grao i li
 tr čao, i ta ko se u gri jao, on da
 ne moj lad ne vo de pi ti, jer bi se
 raz bo lio i ka šalj do bio. ne moj
 dra ži ti pse to i li cuc ka, jer bi te
 mo gao u je sti. kad je šte fi ca na u čio
 ho di ti, do bio je od ma me ci pe le.
 ško la zo ve se i na če u čio ni ca.

lĕn će bi ti bo gat

kad bu de pas ro gat.

ru ga la se ru ga

pa joj bi la dru ga.

26

32

A, B, C, Č, C, D, Dj, E, F,
a, b, c, č, é, d dj, e, f,
G, H, I, J, K, L, Lj, M, N,
g, h, i, j, k, l, lj, m, n,
Nj, O, P, R, S, Š, T Tj, U,
nj, o, p, r, s, š, t, tj, u,
V, Z, Ž,
v, z, ž,

(Q q, X x, W w, Y y.)

33

A dam, **B**o le sla va, **C**vě ta na, **Č**e do mil,
Ći ril, **D**a li bor, **E** vi ca, **F**ra njo, **G**o do mir,
Hva li mir, **I** van, **J**a go da, **K**re si mir, **L**i bu ša,
Lju de vit, **M**i lu tin, **N**e nad, **N**je goš, **O**b ren,
Pa vi ca, **R**a do van, **S**tan ko, **Š**i mun,
To mi slay, **U**r šu la, **V**la di slav, **Z**la to je,
Že li mir.

Ar ba ni a, **B**o ja na, **C**e ti nje, **Č**e šanj,
Ču bar, **D**u brov nik, **D**ja ko vo, **E**r delj,

27

Fur lan ska, Gra dac, Hr vat ska, I va nić,
 Ja nu še vac, Kar lo vac, Lud breg, O sěk,
 Po ža re vac, Rě ka, Si sek, Ši ša to vac,
 To var nik, U na, Va raž din, Za dar Žu pa nja,

34

Kroz va roš Za greb te će ma li po tok
 Med ved čak, a po kraj Za gre ba ve li ka
 rě ka Sa va. Ve le bić je je dna ve li ka i
 vi so ka go ra. Va roš Rě ka sto ji po kraj
 mo ra Ja dran sko ga. U Kra pi ni su tri sta ra
 gra da. Naj ve ća i glav na va roš Sla vo nie
 zo ve se O sěk, po lag O sě ka te će ve li ka
 rě ka Dra va, na njoj su mno ge vo de ni ce
 i li m li ni, ma li ča m ci i ve će la dje.

35

Ka da po gle da mo po da nu na ne bo,
 vi di mo on dě žar ko sun ce. ka da sun ce
 iz ho di iz za go re, on da ve li mo da je
 ju tro, a ka da za ho di za go ru, on da
 ka že mo, da je ve čer. Po no ěi vi di mo
 bě li mě sec i sjaj ne zvěz de. Mi sta nu je mo
 ta kod jer na zvěz di i ta se zo ve zem lja.

28

Na zem lji vi di mo po lje, li va de i li
 sě no ko še, ga je i šu me, go re i do li ne,
 stě ne i pe ci ne. Po zimi je o vo sve
 po kri ve no, a li ka da sněg o kop ni i
 raz to pi se, on da je sve ze le no i ša re no.
 To bi va na pro lě tje i li pro tu lě tje. On da
 se u ga ju ze le ne hra sti i li du bi, buk ve,
 li pe, bre ze, je le, vr be; u ba šči i li vr tu
 i na li va di cva te sva ko ja ko cvě tje.
 Tu li pan i ta tu la smr di a lju bi ca i bo si lje
 lě po di še i mi ri še. Ka da cvě tje u ve ne i
 o pa ne, on da se po mo le ru me ne ja go de,
 trěš nje bě li ce i cr ni ce, kas ni je ja bu ke i
 šlji ve. U je sen ima slad ko ga grož dja,
 od ko je ga se vi no pra vi. Čim do zo ri
 sva ki plod, on da o pet li stje o pa da i sněg
 do la zi. Sve o vo ra ste iz zem lje, i zo ve se
 je dnom rěč ju bilje i li ra stje.

36

I ma mno go dru gih du go va njah ili
 stva rih, ko je ne ra stu iz zem lje i ne sto je
 u vèk na i sto me mě stu, ne go se kre ću i
 ho de. O va ko ve stva ri zo vu se ži vine, ili

ži vo ti nje. I ma sva ko ja kih ži vi nah, ma lih i ve li kih. Ně ko je ži vi ne i ma ju če ti ri no ge i zo vu se če tve ro nož ci. Kra va, vol, ov ca, ko za, ko bi la i dru ge i ma ju če ti ri no ge. Ně ko je ži vi ne i ma ju šest, o sam i vi še no gah i zo vu se kuk ci i cr vi. I ja sam već vi di o ta ko vih ži vi nah: bu he i mu he je su kuk ci i li se ku ma lji, a gli sta i puž je su cr vi. Ně ko je ži vi ne i ma ju sa mo dvě no ge, per je i kri la, o ve se zo vu ti ce. Ja po zna jem vi še ti cah, ka no go lu ba, la sta vi cu, ko koš. Ti ce i ma ju za to kri la, da mo gu po zra ku le ta ti. Ně ko je ti ce zna du vr lo lě po pě va ti, a naj lěp še pě va sla vulj i li sla vi ček. I ja i mam dvě no ge, a li ja ni sam ti ca ne go čo věk: ja ne i mam kri lah, ni per ja, ni klju na, ne go ja znam go vo ri ti, a ti ca ne zna. Ka da se bu dem do bro u či o, on da ću po sta ti pa me tan, a ti ca ne mo že ni ka da pa met na po sta ti. A li a ko se ja ne bu dem u či o, on da ću i ja to li ko zna ti ko li ko gu ska. I ma ta kvih ži vi nah ko je

30

ne i ma ju ni kak vih no gah, ně ko je ga mi žu
po ze m lji i zo vu se zmi je i li ka če, dru ge
pli va ju po vo di i zo vu se ri be.

37

Ka da čo vĕk do li po gle da, vi di pĕ sak
i ka me nje, i lo va ču i zem lju. Na ka me nu
ra ste ma ho vi na, a u cr noj zem lji tra va i
še ni ca, re pa i ka ša. Ně ko ji lju di
ko pa ju du bo ke ja me u zem lji, pa tra že
u nu tra zla to, i sre bro, gvo ž dje ili žel je zo,
sol i ba kar. O na ko ve ja me zo vu se ru de.
Od zla ta i sre bra ku ju se pĕ ne zi i li
nov ci. No žar pra vi od gvo ž dja vi li ce i
no že. Ko tlar či ni od ba kra ko tao; a so lju
so li ma ma je la. Od ka me na gra di zi dar
ku če. Lon čar pra vi od i lo va če lon ce,
ta njire i zdĕ le. Zla to je žu to, sre bro je
bě lo, gvo ž dje je cr no, ba kar je cr ven,
sol je pe pe lja sta. Ka men je te žak, sla ma
je la ka. Zla to i sre bro se bli sta, kad se
za gvo ž dje pri mi hr dja, po sta je hr dja vo.
Drob no i sit no ka me nje vo zi se na put,
da on dĕ ne bu de bla ta, a iz nji ve se

31

ka me nje od ba cu je, jer na ka me nu ne mo že ra sti ni dr vo ni ži to, ni re pa ni ze lje.

38

A znaš li moj sin ko, ka ko se pra vi kruh i li hlěb. Ta ko je pi tao ta ta svo ga Pa vi cu, ka da je mo lio kru ha. Pa vi ca re će, da ga ma ma pra vi. Ta ta ga o pet u pi ta, od će ga pra vi ma ma kruh. Pa vi ca re će, da od braš na i li me lje. A tko joj da je braš no. Pa vi ca od go vo ri, mli nar ga me lje od še ni ce. A od ku da mu še ni ca. Vi ste ju do vez li s po lja u snop lju, pa ste ju na gum nu o vr ši li. A ka ko je do šla še ni ca na pol je, pi ta o pet ta ta. Pa vi ca re će, vi ste ju la ni po si ja li, pa je iz zem lje na ra sla. Iz pr va bi la je ze le na ka no tra va, a kad je po žu ti la i do zo ri la, o ti šli ste na pol je i s ma mom, pa ste ju po že li i sve za li u snop lje. Sa da pol ju bi ta ta Pa vi cu, pak mu re će, lě po, lě po mi li sin ko, ka da ti sve

32

ta ko do bro znaš, e vo ti kru ha i jo šte
k to mu i falat si ra.

39

Ta ta je po zvao je dan put Ju ri cu da
i de s njim še ta ti. To je bi lo po lě tu u
ju tro. Žar ko sun ce je iz ho di lo iz za
go re i o ža ri lo šu me i pol ja, na ko jih
je jo šte ro sa bi la, te sve si ja lo kao da
je od zla ta ili sre bra. To je bi lo lě po
pogle da ti. Ju ri ci se je to vr lo dopa da lo,
pa je za pi tao svo ga ta tu, od kud do la zi
to sun ce. Gd ě je bi lo pře ko no ci. Tko
ga no si po ne bu. Ta ti je to bi lo vr lo
dra go, da ga je Ju ri ca tako pi tao, i on
mu o va ko od go vo ri. Tko ti je dao sin ko
moj ju čer ve če ru a da nas fru štuk. Ju ri ca
re če, vi ste mi ga da li. A tko ti dao
o vu o pra vu. O vu ste mi vi da li, ta to,
od go vo ri mu Ju ri ca. Vi diš sin ko, kao što
ti i maš ta tu, koji ti sve da je, ta ko i ma ju
svi lju di je dno ga o ca, koji svim da je
što nam tr ě ba. On nam da je o vo lě po
sun ce po da nu, i o pet ga po no ci od nas

vo di, da mo že mo u mi ru spa va ti. On či ni da raste še ni ca, ko ju sam ja po si jao, da eva ti po po lju ovo lě po cvě tje, da se ze le ni šu ma, da rastu u vr tu ja bu ke i šlj i ve. Da ne i ma nje ga, ne bi smo i ma li ni šta je sti ni pi ti. O vaj o tac svi uh lju dih, o vaj go spo dar cě lo ga svě ta zo ve se Bog.

Ju ri ca je le po slu šao, kad mu je ta ta pri po vě dao, pa on da u pi ta ta tu: Nu gđe je taj Bog, ja bih ga ra do vi dio, pa ga jo šte ni ka da ni je bi lo kod nas? Za što ne će da do dje k nam je dan put, ja bih mu se lě po za fa lio za o no, što nam da je. Ta ta mu re če: Ne mi sli sin ko, da je Bog o na kov čo věk kao što sam ja, jer on da ne bi mo gao na je dan put sva gđe bi ti; mi Bo ga ne mo že mo vi dě ti. To se je Ju ri ci ču dno va to či ni lo, pa je za pi tao ta tu. A ka ko vi zna te za Bo ga, kad ga jo šte ni ste vi dě li? Ta ta je to o va ko raz lo žio Ju ri ci. Na svě tu i ma mno go stva rih i du go van jah, ko ja mi ne vi di mo, pa i pak zna mo da i ma ta kvih stva rih. Je li sin ko, ti ne vi diš taj

(Čitanka.)

34

větar, koji sada na nas puše, pak bi se smijao da ti tko kaže: ne ima na světu větra, to ti se samo tako čini, kao da na te be větar duva. Takav je i Bog, mi ga ne vidimo nego samo njegova děla. To je onaj Bog, kojemu se svaki dan moliš, to je onaj Bog, radi koje ga hođimo u crkvu, da mu se za falimo za sve dobro, koje nam je dao.

Jurica je sada znao šta je to Bog, i obećao je tati, da će se i on Bogu za faliti u jutro i u večer za sve ono što, mu Bog daje. Tati je to bilo drago, pa je naučio Juricu dvě lěpe molitve.

Mo lit va ju tar nja!

Fa la ti, mi li Bo že, da si me pro ša ste no ěi od sva ke ne srě ěe sa ěu vao. Ću vaj i ovaj dan me ne i moga tatu i mamu, moju bratju i sestru, a ja ěu sve samo ono ěi ni ti, što je te bi po volj no.

Mo lit va ve ěer nja.

Fa la ti, mi li Bo že, za sve dobro, što sam od te be da nas do bio! Mo lim te,

sa čuvaj nas i o ve noći od svega zla, da
sutra zdravi u stane mo i da možemo
slaviti tvoju veliku dobru.

Postovice.

Bez zdravlja neima bogatstva.

Bez muke neima nauke.

Bog pomaže težaku a ne ležaku.

Bolji je crn kolač nego prazna torba.

Više vide četiri oka nego dva.

Darovanoj kobili negleda se u zube.

Što želiš da ti drugi čine, čini i ti svakomu.

Nebudi svake pečke žarilo.

Nemoj biti ljut

Da nebudeš žut,

Nego budi dobar,

Da nebudeš modar.

Gdè je mnogo radosti tu ima i žalosti:

Ko se sa zlim družì

On se sa vazda tuži,

Ko rano ustane, vas dan mu dobar nastane.

Ko se drugomu za što ruga, ono će mu na
vrat doći.

Konju i puški nevalja věrovati.

36

Ko rad laže, rad i krade.
 Oteto je prokleta.
 Težko tomu ko pameti neima.
 Sto dekla navikla to nevěsta neodviče.
 Što se danas može učiniti, neostavljaj za sutra.

Zagonetke.

Ko nosi svoju kuću na ledjih?

Puz.

Koka kaže kokodak,
 Baci mene u zapećak;
 U mene je žuto, bělo,
 A iz vana bělo, oblo!

Jaje.

Seko, kolo, ja sam goso,
 Na glavi mi kruna sědi,
 Na nozi mi mamuzica,
 A od traga perjanica. —

Kokot.

Mačak veli: čekaj mene!
 „Bogme neću, pojest ćeš me.“
 Neću brate, ljubit ću te.
 „Ljubi mačku, pusti mene.“

Miš.

Pěsme.

Radojica mali.

Radojica mali

Pred majkom se fali:

„Majko moja mila,

„Da si me vidila,

„Kako malo pàrvo

„Popeh se na dárvo,

„Rekla bi si da sam tica

„Ili mala věverica!“

Ali majka stara

Radu odgovara:

„Nemoj više toga

„Činiti za Boga,

„Možeš lako pasti

„I na zlo napasti.“

Nu mali naš Rade

Do tog ništ nedade,

Već on kao pàrvo

I opet na dárvo:

Nedosegne grane,

38

Omakne se, pane,
I prelomi ruku
Na veliku muku.

Mala Mara.

Běli kolač měsi
Kuharica Bara,
Uz nju stoji Mara
Děvojčica mala,
I misli u sebi:
„Baš škodilo nebi,
„Kad bi se u kolač
„Jošte soli dalo.
„Jer ga je premalo
„Osolila Bara.“

Kuharica ode
Da donese vode,
Bārže tada Mara
Još zagrabi soli
I kolač dosoli
Tobož kako trěba.

Kolač se izpeče.
„Ajd u školu!“ reče

Majka maloј Mari,
„Danas město svoga
„Ručka obiĉnoga
„Dobit ěeš kolaĉa.“

Mara bārže bolje
Sasvim dobre volje
U školu se spremi,
Dobije kolaĉa
I ode bez plaĉa.
A kada ga jesti,
Ali — nedaj Bože!
Slan je, da nemože
Slani više biti.
Tako Mara jedna
Osta ěěl dan gladna.

Slast slobode.

Lěpo pěva slavujak
U zelenoj šumici,
U zelenoj šumici
Na tananoj granĉici.
Odtud idu tri lovca
Da streljaju slavuja.

40

On se njima molio :
 „Nemojte me streljati,
 „Nemojte me streljati,
 „Ja ću vama pjevati
 „U zelenoj baščici
 „Na rumenoj ružici.“
 Ufatiše tri lovca
 I odneše slavuja,
 Metnuše ga u dvore
 Da jim dēcu veseli,
 Neće slavuj da pēva,
 Nego hoće da jadi.
 Odneše ga tri lovca
 I pustiše u luge,
 Stade slavuj pjevati:
 „Teško drugu bez druga!
 „Teško drugu bez druga,
 I slavuju bez luga!“

Ko radi taj ima.

Gārlica je proso brala,
 K njoj dohodi druga gārle:
 Daj mi, gārle, jedno zārno!
 „Nedam, gārle, ni jednoga:

„Běše brati, a nespati,
 „Ja sam brala nėsam spala,
 „Po gori se neigrala,
 „U garm glave neverala.“

Domaca živinčeta.

Rano podjoh na pazar,
 Kupih vola za dinar:
 Oj ti vole, kućo moja!
 A ti kravo, muzo moja!
 A ti konju, tårko moja!
 A ti vepre, hrano moja!
 A ti ovco, strigo moja!
 A ti kozo, brigo moja!
 A ti gusko ševeljajko!
 A ti patko šigo-migo!
 A ti pětletle, rano dodji,
 Ter mi hoj, ter mi poj!
 A ti koke kokorajko!
 A ti pile piteto!

Riba i đevojka.

Đevojka sėdi kraj mora,
 Pak sama sebi govori:

42

„Ah, mili Bože i dragi!
 „Ima l' što širje od mora?
 „Ima l' što duže od polja?
 „Ima l' što bārže od konja?
 „Ima l' što sladje od meda?“

Govori riba iz vode:

„Děvojko, luda budalo!
 „Širje je nebo od mora,
 „Duže je more od polja,
 „Bārže su oči od konja,
 „Sladji je šećer (cukor) od meda.“

Konj i žaba.

Junak podkiva konja hrabrena,
 Viděla ga je žaba zelena,
 Podiže nogu, junaku rekla:
 Podkuj i mene, mladi junače,
 Neka bih s konjem u goru utekla.

Veselje mladosti.

Veselo sada, veselo svi!
 Dok smo još mladi, veselja ima,
 Kuda god koji krene očima.

Nikakva briga još nas netare,
Brige su samo za ljude stare:
Veselo zato, veselo svi!

Veselo sada, veselo svi!
Sedlajmo naše konje dârvene,
Pašimo naše šablje limene;
U boj svi skupa, hrabri dječaci,
Neka se vidi, da smo junaci:
Junaci mladi, veselo svi!

Veselo sada, veselo svi!
Kupimo cvětje, pletimo vënce,
Vënčajmo dvoje kao mladence;
Najmladje valja k tomu izbrati,
Drugi će biti njihovi svati,
Svatovi mladi, veselo svi!

Veselo sada, veselo svi!
Veselo poju tice u šumi,
Radost jim tako svatko razumi:
Pëvajmo i mi, nek se razlije
Veselje koje sârce nam grije —
Pëvajmo skupa veselo svi!

44

Veselo sada, veselo svi!
 Složimo kolo, igrajmo skupa.
 Jedan ko vodja napred nek stupa,
 Mi ćemo za njim živahnim skokom,
 Veselim srcem, vatrenim okom —
 Igrajmo skupa veselo svi!

Veselo tako, veselo svi!
 Dok smo još mladi veselja ima,
 Kada god koji krene očima;
 Nikakva briga još nas netare,
 Brige su samo za ljude stare —
 Veselo zato, veselo svi!

Turci i petao (kokot).

Turci pětla ufatiše,
 Pa ga biše po tabanih:
 „Daj ti, petle, nama harač.“
 Odgovara kusi petao:
 „Kakav ću vam harač dati?
 „Nit' sam orač, nit' sam kopač;
 „Već sam kokin tancovodja:
 „Od buništa do buništa.
 „Dokle sunce ne zaidje;
 „K tomu vrěme na sedalo,
 „Dok ja koke ponameštam,
 „K tomu vrěme za pojanje.

Kako se Ivica cĕli dan ponaša.

Ivica se ustaje i oblaĉi.

Ivica je vārli dĕĉak, zato ĉim se u jutro probudi, i spazi, da je svanulo, odmah se diže iz postelje. On zna, da dobra dĕca nesmĕdu ĉekati dok jih mama opomene, da se ustaju. Samo lĕnĉine plaĉu i zlovoljni se dižu, te jih trĕba šibom iz postelje (kreveta) tĕrati. Takovoj se lĕnoj dĕci svak podruguje i zove jih pogårdnim imenom m á z e. Naš Ivica, dok je ustao, odmah se poĉimlje sam bārzo oblaĉiti. Tā Bog mu je zato ruke dao, da si sam uĉini sve, što mu trĕba. Kad se obuĉe i obuĉe, tada se odmah ĉistom vodom umije. Time mu se oĉi razbistre, a tĕlo se oĉisti i okrĕpi. Nu nepere se on toplom ili mlakom vodom nego baš mārzlom. On zna, da je za umivanje najbolja ĉista friška voda. Ćovĕk, koji se svako jutro u njoj umiva, postaje bi reĉ svaki dan mladji. Poslĕ toga se Ivica poĉešlja, obuĉe hlaĉice i haljnicu. Zatim klekne, te sklopivši ruke uzdigne je prama nebu, pa se priklonito zahvali gospodinu Bogu, što mu je dopustio srĕĉno onu noĉ preživiti, i zdravo dana doĉekati. A za naprĕdak ga prosi, da mu i ovaj dan blagoslovi.

Baš je došla majka u sobu, kad je Ivica molitvu svršio i ustao. On k njoj prileti, poljubi ju u ruku i nazove joj: dobro jutro. Majka ga celiva i veseli se, da joj je zdrav i veseo. Onda ide k otcu i k sestricam, pa nazove i njim dobro jutro! Kad se povrati, zamoli lěpo zajutrak (fruštuk).

Ivica jede pa ide u školu, da se uči.

Milica, sestra Ivičina, donese bratcu svomu za zajutrak, čašu mlěka i komadić hlěba. Mlěko je jako zdravo i bolje nego kava, koja je samo za stare ljude. Sestra ga ljubezno opominje: jedi, Ivica, jedi bratiče; ali se nepolij, jer bi se na te majka ljutila. Dobra děčica moraju čista biti. Nečista čověka nitko netârpi, on se svakomu gadi. Dobra děčica moraju paziti na svoju opravu; jer ona stoji puno novacah, a novci se muěno dobivaju. Ni onaj jih nesmě u vĕtar trošiti, koji jih mnogo ima; jer onda trĕba da jih dade siromahu, koji će si za nje kruha kupiti. Nije onaj pošten čověk, koji svoje novce badava potroši, u mĕsto da pomože siromaha brata svoga, koji neima zalogaj kruha. A kad se tko priuči na suvišno rasipanje, najposlĕ mu ponestane novacah. Koliku žalost, koliku

sramotu i nevolju moraju onda podnašati takvi rasiptnici!“

Ivica je pazljivo jeo; jer mu je već više putah kazivala sestra i majka, kako je to lëpo, kad je čovëk čist. On niti je sebe polëvao, niti je stol pokapao. Kad se je tako nahranio uze čitanku, prouči ono, što ga učitelj jučer nauči, pa onda otide u školu.

Ivica se u školi uči.

Ivica dojde u školu, mirno se sêdne na klupu, pa se uči. On zna, da svaki čovëk mora dëlati i raditi. Jedan se prima ove, drugi one mëštrie, a někoji se u školah uče, i knjigami se zabavljaju. Oni përvi dëljaju rukami, a ovi, koji se knjigami zabavljaju, rade umom. Tko ne radi, taj živi iz tuđjih žuljevah, toga hrani trud bratje njegove. Onaj, koji može, pa neće da radi, nego čeka, da ga drugi ljudi obskërbijuju, nije vrëdan da živi. Takevoga čovëka razumui ljudi ni malo neštaju; i pravo imaju, jer je on kao trut, kojega su pčele iz košnice izbacile. Naš Ivica toliko radi, koliko trëba da svaki pošteni čovëk radi. Sada je još malen, zato

može samo malo dělati, ali ipak radi toliko, koliko se moĝe iskati od takvoga děĉaka kao ŝto je on. Gospodin je uĉitelj Ivicu uputio, da su dvě vārstí poslovanja: to jest, svaki ĉověk moĝe raditi umom i rukami. Ivica ěe sada umom dělati, to jest, on ěe se iz knjiŝice uĉiti. Iz knjiŝicah ěe se najlakŝe nauĉiti, kako trěba misliti; jer su u njih popisane misli mudrih ljudi, koji su prije nas ŝivili, i koji joŝ sada ŝivu. Zato tko ŝeli postati mudrim i pametnim, mora da ĉita knjige. Mnogo ima děce, koja bi se veselo uĉila, ali nemogu, roditelji jih neznadu uĉiti, jer nisu mogli u svojem dětinstvu hoditi u ŝkolu, a sada ne mogu od posla da o nauku misle. Siromaŝtvo jih goni s posla na posao, da ŝto zasluŝe, ĉime bi okrěpili oslabljeno tělo, a děcu nemogu u ŝkolu slati; jer nemogu za njih plaĉati. Naŝ je Ivica dakle srětan, ŝto se moĝe uĉiti, i zato se i marljivo uĉi. Danas je mnogo ĉitao s gospodinom uĉiteljem pa ga je ovaj pohvalio, i to je Ivicu vārlo veselio. Kad je gospodin uĉitelj děcu kuĉi pustio, zaklopi Ivica knjigu, i otidje s drugimi djaci kuĉi, mirno i ĉedno, kao ŝto je i u ŝkolu iŝao.

Ivica děla u věrtu.

Ivica je u školi umom radio, a po školi prima se drugoga posla, to jest, on ide rukami raditi. Rukami se mogu mnogi poslovi obavljati, rukami dělaju zanatnici i poljodělci. K zanatnikom se broje: stolari, koji dělaju stole, stolce i drugo pokuětvo, tokari, koji stružu i dělaju děrŹala, Źtapove, kamiŹe i svakojake igraĉke, sedlari prave sedla i koĉie, sapunari ĉine svěĉe i sapun, mesari ko-lju goveda i onda Źĉku meso. — Poljodělci su oni ljudi, koji obdělavaju njive; oni oru, siju, branaju, da rodi Źito, i tako da se do-bije kruha i druge potrebite hrane. Trěbamo i zanatlijah, i poljodělacah, jer bez njih nebi-smo imali oprave, ni pokuětva, ni orudja, ni udobnosti, ni kruha, ni drugih jestvinah.

Kad Ivica ponaraste, majka ĉe mu pripovědati joŹte viŹe o svakojakih zanatih i měŹtriah, i pokazati ĉe mu Źto svaki zanatnik radi. Onda ĉe Ivica jedan zanat izabrati i njega ĉe se uĉiti. Za sada, dok je maleŹan, raditi ĉe na polju, u věrtu ĉe kopati, ĉupati korov i pobirati Źto mu naraste. Ivica donese i danas motiku, otide na věrt, pa okapa krumpir. Istina je, da on sada neĉe joŹ mnogo nako-

(*Āitanka.*)

50

pati, nu on se sada priučava dělu, a kada bude stariji, i jači onda će više učiniti. Rukami dělati na polju vārlo je zdravo i koristno; jer se tako razvija jakost i snaga u čověku. Ako bude Ivica svaki dan tako radio, postati će zdrav i jak, jelo će mu uvěk iti u tek, on će sve bolje rasti i tako se priučiti poslu. Netřeba mu se bojati, da će umřeti od glada.

Kako Ivica oběduje.

Ivica se je već dosta naděľao, on se je kod posla umorio i upotio, samo nesmě sada, dok je vruć, vode piti; jer bi obolio. Ivica, se je naděľao i naigrao, koliko mu je bila volja, sada je ogladnio. Zdrav je i gladan, zato mu ide jelo u tek. Zato je s radostju poletio u sobu, kad ga je sestra Milica pozvala, da ide ručati. Pojio je pol tanjira juhe (čorbe), komad kruha, mesa i podosta sočiva. Sada su doněli pečenje, ali Ivica neće više da jede, jer je sit. Tako valja. Kad je čověk sit, neka više nejede, makar mu se ponudjale najsladje jestvine; jer tko više jede nego mu třeba, taj se zove požderuh, a proždárlost je jako škodljiva za dušu i za tělo. Takov požderuh je gorji nego isto živinče, i pokažuje, da manje ima pameti, nego li goveće,

jer vol i krava jedu samo dotle dok su gladni. Ivica nije proždarljiv, on samo onda jede, kad je gladan, i toliko jede, koliko mu je dosta, da se nahrani. A kad se najede, neće ništa više da jede, makar mu neznam što davali. On nije čankoliz, zato neće jela, koje želudac kvari i čovjeka slabi. Ako bi mu kadikad majka dala kakvu poslasticu, on ju uzimlje, ali voli kruha sa sirom. Na to ga je majka još u djetinstvu naučila; jer mu nije sladkišah davala. Ona ga učila, da čovjeku ono treba jesti, što ga krèpi i ojačuje, a nikada nevalja jela prebirati; jer oni, koji jela prebiru, pokazuju, da su oholi, a ohole ljude svak mārzi. Mnogo ima ljudih, koji ni takove hrane neimaju, kakovu Ivica, ali su zadovoljni, i drago jim je kad si takovu pribave, a da bi onakovu imali, kakovu Ivica, jako bi se veselili. Mnogi ljudi moraju uvèk samo çarni kruh jesti, jer si nemogu ni toliko novacah zaslužiti, da si komad mesa kupe. To sve Ivica dobro zna, pa ako mu se pohtije bolje jestvine, sèti se, da valja ono da jede, što mu majka daje.

Šta radi Ivica posle obèda.

Kad se drugi dižu od stola, i Ivica se ustaje, i zahvaljuje roditeljem za obèd. Sada

52

se malo poigra, a zatim ide u učionicu. Kad ide po ulici, neogleđa se putem, nenaganja se s đecom, nebaca se kamenjem, neviče, neruga se ljudem, nego lěpo pozdravlja svakoga koga srětne. Neleti za kolima, nego se uklanja da ga nepogaze. Kad ukolu š dodje, pita ga gospodin učitelj iz knjige, a Ivica mu pametno i pristojno odgovara. Po učionici vraća se kući, a majka mu daje užinu. Poslě užine se Ivica navadno igra, nu danas ide s majkom i sestrom otcu na susrět. Kad dodju na gumno, majka spazi da otac dolazi, pa govori Ivici: evo tate! Ivica tarči pred njega, otac daje ustaviti konje, pa izadje iz kolah. Ivica k njemu prileti i poljubi ga u ruku. Otac pita majku, kako se je Ivica doma ponašao. Majka odgovori, da je bio jako dobar i poslušán, na to ga otac poljubi i izvadi iz torbe svirku, koju mu je u Karlovcu kupio.

Otac i majka otišli su u vřrt, a Ivica je išao s njimi. Tata je zapitao svoga sinka, poznaje li on sve ove trave, koje u vřrtu rastu. Ivica je rekao, da poznaje samo krumpir, salatu, pasulj, grah, bob, mřkvu i peršin. To je otac jedva dočekao, pa je Ivicu po vřrtu vodio i pokazivao mu sve, kako se zove. Ivica je od otca zamolio od svake

trave pojedan cvět i list, da si bolje zapamti njihova imena. Otac mu je dao i onda nastavi. Nu jošte ima puno drugoga cvětja, koje raste u polju. Još je otac u rěči bio, kad je dotarčala Milica i pozvala jih k večeri. Na putu u sobu reče Ivica: baš mi je drago, da se nisam danas igrao, evo koliko sam ja sad naučio, a igrati se mogu i sutra.

Ivica večera i s mamom se razgovara.

Ivica se je kod večere opet onako čedno ponašao kano i kod oběda. On je samo malo jeo, jer se je bio jedanput kod večer odveć najio, pa onda nije mogao čitavu noć spavati. Poslě večere sio je k svojoj miloj majci, pa se je s njom razgovarao. Ona ga je pitala, što je čitav dan radio, a on joj je sve iskreno kazao, pa nije nikada slagao, kao što to čine nevaljana děca, te na njih zato sve mārzi. Mamica mu je kazala, ako je u čem falio, a Ivica je obećao, da toga više neće činiti. Tako mu daje svaku večer dobar nauk, da postane Ivica jednoč vrědni i pošteni čověk. Kako je to dobro, kad děte ima takvog otea i majku, koji ga uče, šta mu valja činiti. Ko bi mogao biti tako zla sārca, pa neljubiti i neslušati ovakve roditelje. Skupo to platjaju

54

ona dčca, koja svojim roditeljem nisu pokorna. Oni postaju zločesti ljudi i najposlč varlo bčdni. Ele su jedna dčca, koja neimaju ni otca ni majke, jer su jim pomarli, te neimaju nikoga ko bi jih ravnao i vodio. To je Ivica dobro znao i zato je svaki dan Bogu zafalio, da mu je dao takve dobre roditelje. Tako je Ivica svaki dan postao bolji, i zato su ga svi susčdi i rodjaci ljubili, i svakom su mu prigodom kakvu radost učinili.

Ivica ide spavati.

Evo je več tamna noč, trčba da ideš, spavati, Ivica, da močješ sutra rano uraniti. Zafali sada Bogu za današnji dan, da te je sačuvaao od svake nesrčće i moli ga, da te čuva i ove noči. Nazovi laku noč tati i mami, pa i tvojoj sestrici. To je Ivica učinio, pa je onda išao k postelji da se svlači. Nije on bacio jednu čizmu u jedan kut, drugu u drugi, ovamo hlače, onamo parsluk; nego je donio k postelji stolac, pa je metnuo svu opravu na stolac a obuču do njega. Zatim je legao u postelju, pokrio se i zaklopio oči. Laka noč! Ivica, da se ustaneš sutra zdrav i veseo!

Pripovèdke.

Frane je došao k materi na vèrt za kućom. Ona je kopala zemlju lopatom, da nešto posije. Buduće je bilo lèpo toplo, to su pčele jako šumèle. To se je Fraui dopadalo. On je išao bliže k ulištu. Mati je na njega vikala: Hodi na stranu! Ali on je hotio vidèti, kako pčele nutar i van lete. Postoji dakle jedan čas tamo, pak na jedan put jako zavikne i pobègne. Što mu je bilo? — Kad mu mati žalac izvadi, reče mu: Nisam li ja dobro za te mislila, kad sam te tèrala odonud?

Kad bi se Petar u igri s loptom ili drugačije tèrčec svrućio i ožedjao, išao bi piti. Otac ga je nekoliko krat odvrćao, da je to nezdravo, i da toga više nećini. Ali Petar nije mario za to. On je išao jednom sasvim potan k zdencu, i napio se mèrzle vode. Poćuti taki, da mu nije dobro na pèrsih. Dobio je kašalj, koji je malo po malo sve veći bivao. Zatim je bacao mèrzke i smèrdeće hrakotine. To je bilo iz plućah, koja su mu gnjiti počela. Znete li, kako se zove ova bolest? — Petar je živio do jeseni, i kad je počeo s dèrvja list padati, onda je umro od suhe ne-

56

moći. Da je on pazio na opomene osvga otca, i sad bi živio.

Mati je donesla zdělicu leće za trěbiti, da ju more kuhati. Taki se ponudi Dorica: „Dopustite, draga mamice, da ju ja otrěbim, vi morete medjutim što drugo dělati.“ — „Jako rado,“ veli mati, „ali operi prije ruke; kad se što pripravlja za kuhat, trěba da su ruke čiste.“ Dorica opere ruke i otrěbi leću. Kad se je skuhala, bila je nje puna velika zděla. Kako je to bilo? — Ovoj dobroj děvojčici bila je leć još jedankrat tečnija, nego druga, zašto ju je sama otrěbila.

Něka mati je dala svojim trim dětetom svakomu po jabuku. Jerko je měrmljao, što je manju dobio. Mati mu taki uzme jabuku i reče: Ti bi rad dakle veću? Na, vi dva, tko će se š njim měnjati? Ja! odgovori mladja sestra. Ne, Marice, čuvaj ti što imaš; tvoj brat nije zaslužio veće. Tko neće manjega, nije dostojan većega. Ja ću Jerkovu jabuku spravit za sutra, i vidět ću, hoće li on s tim zadovoljniji biti. Što mislite, je li on opet sutra dan měrmljao. kad je dobio manju jabuku?

Budući Luka još děte, hotio je večkrat što uzeti svojoj sestri. Ona bi ga kresala po

pèrstih i rekla bi mu: Ovo je moje! Kad je on mislio, da mu je nešto sviralicu uzeo, reče ona: Je li ti to drago? Dakle ni ti nesmeš nikomu ništa uzeti. Jedno dva put su materi uzmanjkale nekoje male stvari. Ona je oštro iztraživala, i našla jih je među Lukinimi igračkama. Odmah ga prisili, da stvari tamo postavi, gdje jih je bio uzeo. Udari ga za tim šibom oštro po rukah, i reče mu: Neuzimaj ništa, što nije tvoje. Ako to još jednom učiniš, još ću te oštrije kašigovati. Tim načinom naučio se je Luka u ranoj dobi, da se nesme ništa tuđega uzimati.

Milutin je rad imao slastice. Hodio bi potajno u komoru, gdje su se jestvine čuvala, pak bi namazao putra, ili bi moćio komadiće kruha u vèrhuje. Dosta putah je uzeo suhoga voća, kao smokavah, šljivah, kaljanih jabukah i krušakah. Kad bi mu mati za to što rekla, lagao bi na mačku; jerbo koji krade, rado laže. Kad je Milutin postao veći, bio je takodjer preuzetniji. On je pazio, gdje su roditelji što novacah imali, i krao je s početka po krajcar za zemlju, a za tim je i po više uzimao. Sada je počeo hoditi u susèdske vèrte, da krade voće. Do mala se je naučio kroz

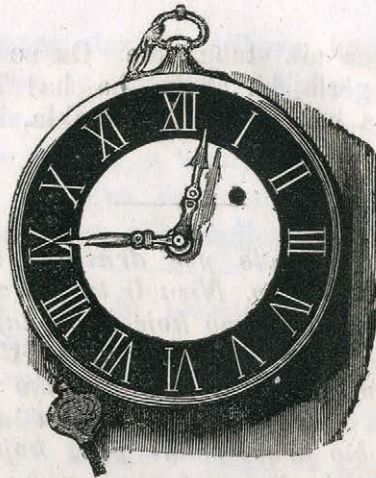
rupe i prozore ulazit u njihove kuće, i krao je, što bi mu se dopadalo. Vidite, ovako je Milutin sve dalje išao, kako veli poslovice: S malim se počme, s većim se svērši. Dětco, čuvajte se pomnjivo, da niti doma, niti u školi, niti gdě mu drago ništa tudjega neuzmete.

Božidar imao je pametne roditelje. Oni mu nisu nikad ništa pripovėdali od strašilah, vėštich i spodobnih; a zabranili su i družini da mu što takovoga nepripovėda, da nepostane strašiv. Roditelji mogli su ga po noći poslat, kamo su hotėli; nikad mu se nije takovoga što pripetilo. Jednom pojde u večer k susėdu. Tamo su sėdili na prelu, i upravo su pripovėdali od strašilah. On se je samo smijao na to. Na jedan put počme nėšto po tavanu štropotati, kao konj, i svi ostanu izvan sebe od straha. Samo Božidar (a bilo mu je petnaest lėtah) nagovarao jih je, da vide, što je to. On pojde svėćom napėrvo, a drugi za njim. Kolik strah su imali, kad su po stubah gore došli! Ukaže jim se mėrzka kozja spodoba, s rogovi, s bradom i sėvajucima očima, koje su se svėtile iz tmine! Svi se začude i pobėgnu niz stube. Božidar pako ostane sam, i pojde napėrvo, popade strašilo za roge,

i povede ga niz stube dole. On se je smijao iz svega gèrla, hi, hi, ha, ha, ha! To je bila koza, koja se je iz štale izmakla, i zabludila na tavan.

Božo je rado pse dražio, i navodio je drugu dècu na to. Nisu li to psi zapamtiti? Gdègod je išao mimo koje kuće, lajali bi svi na njega, i rado bi ga bili ujèli. Ali Božo se je samo smijao tomu. Pazite, kako mu je bilo najposlè. Otac ga je poslao, da ide u mlin. Tamo je bio prost veliki pas, kojega je on prije često dražio na lancu; pak čim spazi Božu, taki nasèrne bèsno na njega, i stane ga klati. Tu bi ga bio sa svim raztergao, da nije mlinar na to bèrže dotekao. Dèco, kako ćete učiniti, da vam psi zli nebudu?

Kazimir se je rado bacao s kamenjem. Gdègod je vidio mačku, ili psa, ili plicu, ciljao je na nje. Većputah je bacao samo u višak, da vidi, kako će kamen visoko ili daleko letèti. Otac mu to zabrani: Kazimire, ostavi se bacanja; ti ćeš učinit još veliku nesrèću. Jednom dojde susèd, i priluzi se, da mu je Kazimir u prozor bacio. On je iskao, da mu se kvar naplati, i korio je roditelje, što sina bolje neodhranjuju. Oni su se jako stidili, da jim susèd što takovoga reći može. Ali pomislite, kako su bili za tim sèrditi na Kazimira, i što mu se je dogodilo?

„Koliko je satih?“ pitao je učitelj Juricu. Jurica odgovori, da nezna. Učitelj mu reče: „Idi u moju sobu pa pogledaj sat, znati ćeš!“ Jurica se zarumeni i reče učitelju, da on jošte nepoznaje, koliko je satih. Učitelj donese svoj sat i kaže mu, da će ga to naučiti, ako bude pazio. Jurica to obeća s veseljem, a učitelj mu stane ovako razlagati.

„Sat se zove drugčije i ura. Ima svakojakih satih, džepnih, visećih i tornjevih. Na svakom satu ima dvě ručice ili kazala, koja pokazuju, koliko je satih. Jedno je kazalo veliko a drugo manje. Kad se ono veliko jedanput zavèrti, to se vrěme zove jedan sat ili jedna ura: zato se i sva ova sprava zove sat

ili ura. Svaki dan ima dvadeset i četiri takva sata ili ure. Mi jih brojimo od pol noći. Od polnoći do pol dana ima dvanaest satih, a od pol dana do polnoći ima opet dvanaest satih, dakle svega skupa 24.

Ovom prilikom treba najprije da naučiš poznavati one brojeve, koji su na kazalu:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Broj V je kao dlan, na kojem im 5 prstih, X kao dva dlana; kod IX i IV onaj I s preda znači za jedan manje od V (to jest 4), za I manje od X (to jest devet); ako pak I stoji iza V, to znači za jedan više, dakle 6, i ako stoji za X, to znači jedanaest. Kad se god ono veliko kazalo jedanput zaverti, za to vrēme pomakne se i ono drugo kazalo od jednoga broja k drugomu, pa taj broj pokazuje koliko je satih; n. p. ako je malo kazalo pod 6, onda je šest satih. Ono veliko kazalo poćimlje hoditi od broja 12. Kada dakle dodje do broja 6, to je baš pol puta ili pol sata prošlo. Ako je onda malo kazalo pod brojem 3, a nētko te upita: koliko je satih? kazati ćeš, da je tri i pol, to jest polag četiri; ako pako svaku polovicu razdělím na dvoje, imati ću četiri četvrti ili fertalja. Kada veliko

62

kazalo dodje ovamo na 3, to je dakle jedna četvrt ili fertalj od četvрте ure, ili četvrt na četiri; kad dodje ono veliko kazalo na broj 9, kazati ćeš da su tri četvrti na četiri; a kada dodje to veliko kazalo do broja 12, to će biti četiri četvrti na četiri, ili jednom rečju upravo 4 sata, jer se je medjutim i ono malo kazalo pod broj 4 pomaklo. Koliko je satih ovdě na ovoj slici?

Svaki dan ima dakle 24 sata, svaki tjedan ili nedělja ima sedam danah, naime: nedělju, poneděljak, utorak, srědu, četvrtak, petak i sobotu. Poradi ovih sedam danah zove se tjedan i sedmica. Trideset ili trideset i jedan dan, ili četiri tjedna čine jedan mēsec, a dvanaest mēsecih čine jednu godinu ili lěto. Evo kako se zovu oni mēseci: sěčanj, veljača, ožujak, travanj, svibanj, lipanj, sěrpanj, kolovoz, rujan, listopad, studeni i prosinac.

Gradjanska cirilica mala i velika.

а	б	в	г	д	е	ж	з	и
А	Б	В	Г	Д	Е	Ж	З	И
а	б	в	г	д	е	ж	з	и
й	к	л	љ (љ)	м	н	њ (њ)		
Й	К	Л	Љ (Љ)	М	Н	Њ (Њ)		
i(j)	k	l	lj	m	n	nj		
о	п	р	с	т	у	ф	х	ц
О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц
о	р	г	s	t	u	f	h	e
ч	ш	щ	ѣ	ѣ(ѣ)	ю	я	ѣ	ѣ
Ч	Ш	Щ	Ѣ	Є	Ю	Я	Ѣ	Ѣ
č	š	šč	ě	je	ju	ja	č	dj
			ц	е	ы			
			ц	е	ы			
			dž	th	i			

Ь ь (služi za pomeksanje).

Ъ ъ (neizgovara se.)

Лисица и вран.

Вран нађе негђе комад меса, и држаше га у кљуну, сједећи на дрву. Лисица оњуши месо, потрчи под дрво, и почне хвалити врана говорећи: „Мили Боже, красне птичице! Лјепа перја што имаде! Да јоште има какав глас, неби над њом било птице на свијету!“ Врану то није драго било, да га лисица при толикој његовој љепоти за њемца држи, отвори кљун, пак стане гракати. Падне месо доле, уграби га лисица, и прождере, говорећи и посмјевајући му се: „Е мој врану! имаш свашта, ал памети немаш!“

Пас и његова сјен.

Пас, носећи парче (комад) меса, пролазаше покрај једне рјеке. Упази у ријечи сјен своју, и помисли да је то други пас с месом. Учини му се онај комад у води много већи, залети се, да га уграби; упусти свој комад те му га однесе вода, пак остане чудећи се, како у један мах оба комада пронадоше.

Магарац у лавовој кожи.

Магарцу се досади товар носећи. Нађе негђе лавову кожу, замота се у њу и пође плашити све што ће пред њега изићи. Узнемири и разћера по пољу сву питому животињу. Скоче људи на оружје, пак изађу, да виде, која је то бјџа! кожа лавска! али глас магарећи! А кад опазе и уши, махом се досјете и лукавштини; оставе оружје, попадну колце и љесковаче, обколе магарца, скину му лавову кожу, пак га науче памети.

